

TALABALARNING O‘QISHGA BO‘LGAN MOTIVATSIYASINI OSHIRISH USULLARI

Bobojonova Zarina Rashidovna

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti o‘qituvchisi

Email: zarinabobojonova43@gmail.com

Xoliyorova Umida Xushvaqt qizi

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti talabasi

Email: xoliyorovaumida6@gmail.com

Annotatsiya: Azaldan, talabalarning ilm olishga bo‘lgan motivatsiyasi ta‘lim jarayoni samaradorligi poydevori bo‘lib kelgan. Ushbu maqolada oliy ta‘lim muassasalari talabalarining ilm o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirishning turli usullari to‘g‘risida fikrlar ilgari suriladi, motivatsiyaning talaba faoliyati va muvaffaqiyatlariga ta‘sir doirasi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, bir qancha olimlar tomonidan bildirilgan fikr-mulohazalar va yondushuvlarining mohiyati ochib berishga harakat qilinadi.

Kalit so‘zlar: talaba, motivatsiya, talaba faoliyati, ichki va tashqi motivatsiya, ta‘limda motivatsiya, psixologik omillar, o‘quv muhitining ta‘siri, real hayotga bog‘liq o‘quv dasturlari.

Annotation: From ancient times, students' motivation for learning has been the foundation of the effectiveness of the educational process. This article explores various methods for enhancing the motivation of university students to engage in learning and examines the impact of motivation on students' activities and achievements. Additionally, it aims to reveal the essence of ideas and approaches proposed by several scholars.

Keywords: student, motivation, student activity, intrinsic and extrinsic motivation, motivation in education, psychological factors, impact of the learning environment, real-life-related curricula.

Yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning orzu-umidlarini amalga oshirish davlat siyosatining eng ustuvor vazifalaridan biridir. Talabalarga e‘tibor davlatning ertangi kuniga, boshqacha qilib aytganda, “Uchinchi Renessans” yaratuvchilariga e‘tibordir. Shu sababli, ularning ta‘lim olish jarayonlari, turmush sharoitlari va dunyoqarashlari doimiy ravishda davlat nazorati ostida bo‘lishi tabiiydir. Iqtidorli yoshlarning bilim va salohiyati davlat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqdir.

Motivatsiya - odamni faol faoliyatga undovchi sabablar majmuidir, shu sababdan inson motivatsiyasiz hech bir ishga yo‘nalishi imkonsiz. Ayniqsa ta‘lim jarayonida uning

roli muhimligi butun dunyo olimlari tomonidan tan olingan va har tomonlama o'rganilgan. O'quv motivlari - o'quvchilarning o'quv faoliyatlarini har tomonga yo'naltirishdir. Misol uchun, agar o'quvchining faoliyati kishilar bilan muloqot qilishga yo'naltirilgan bo'lsa unda ijtimoiy motivlar paydo bo'ladi. O'quv faoliyati psixologiyasi, uni amalda qo'llash jarayonida motivatsiya muammosini L.S. Vygotskiy, A.G. Asmolov, V.V. Davydov, A.N. Leontiev, A.R. Luriya, A.V. Petrovskiy, S.L. Rubinshteyn kabilar chuqur o'rganib kelishgan va ularning ta'kidlashicha, ta'lim faoliyatini amalga oshirish jarayonida o'quvchining boshqalar bilan bo'lgan o'zaro munosabatlariga asoslangan motivatsiya turi sifatida ijtimoiy motivlar ko'rsatiladi. Bundan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, muloqot motivatsion sohada alohida o'rinni egallaydi. Faoliyat jarayonida talabalar insonlar bilan muqarrar muloqotga kirishadilar, shu sababli muloqot ko'nikmasi faoliyat motivlari bilan uzviy bog'liq. Talabalarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda ijtimoiy omillarning ahamiyati katta. Talabalarning o'qishga bo'lgan motivatsiyalarini oshirish nafaqat ularning shaxsiy muvaffaqiyatiga, balki jamiyat taraqqiyoti uchun ham muhim ahamiyatga ega. Quyida ushbu maqsadga erishish uchun samarali usullar bayon etiladi:

1. Ichki motivatsiyani kuchaytirish.

"Iroda bor joyda yo'l bor" degan gap to'g'ri aytilgan. Har qanday ishni qilish uchun tayyorgarlik kerak. Tayyorgarlik insonning "men" dan shakllanadi. Ichki motivatsiya – shaxsning tashqi rag'bat yoki bosimlardan yiroq holda, faqatgina o'z xohish-istaklari sababli ma'lum faoliyatni amalga oshirishga bo'lgan ichki hissi. Talaba ilm olishni o'zi uchun qiziqarli deb bilgani sababli bu xildagi motivatsiya ta'limda eng samarali usullardan biri sifatida tan olinadi.

2. Tashqi motivatsiyani oshirish.

Tashqi motivatsiya - talabaning hayotiy sharoitlari bilan belgilanadi, u talabaning faoliyati tashqi mukofotlar yoki jazodan qochish vajidan amalga oshirish istagidir. Ta'limda tashqi motivatsiya ichki motivatsiya bilan uyg'un holda olib borish ma'lum muddatli muvaffaqiyat uchun samarali hisoblanadi.

3. Psixologik qo'llab-quvvatlash: Psixologik qo'llab-quvvatlash - talabalarning ruhiy holatini yaxshilash va ilmiy faoliyat ta'sirida kelib chiqadigan stresslarni kamaytirish uchun beriladigan ko'makdir. Talabalar ijtimoiy ruhlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish orqali yanada samarali o'qishlari mumkin.

4. Zamonaviy psixologik yondashuv: Zamonaviy psixologik yondashuvlarda talabalarni o'quv jarayonlarida ruhlantirish uchun zamonaviy psixologiya va pedagogik bilimlarga tayaniladi. Bu turdagi yondashuvlar talabalarning ijtimoiy, hissiy va ruhiy holatlaridan kelib chiqilgan holatda ko'proq samaradorlikka erishishning bir omilidir. Masalan, onlayn o'quv platformalari talabaning qiziqishini oshirish uchun zamonaviy vosita sifatida xizmat qilishi mumkin.

Demak, ta'lim jarayonida ta'lim motivatsiyasining o'rni benihoya muhimdir, nega deganda talabalarning o'quv faoliyatlarini motivatsion soha orqali rivojlantirish samarali natijalarga erishishning eng asosiy faktoridir. Psixologik qo'llab-quvvatlash, motivatsion yondashuv tizimlari va amaliy tajribalar talabalarning ilm olishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish uchun zarur. Ichki hamda tashqi motivatsiya uyg'un holda bo'lishi, ijobiy muhit yaratilishi muvaffaqiyatga kata ta'sir ko'rsatadi. Bularning hammasi talabalarni yanada faol va motivatsiyali qilishga yordamchidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ergashova, S., Yadgarova, L., Ziyodulloeva, M., Norova, F., & Yuldashova, N. (2022). The principles of using computer technologies in the formation and development of students' language skills. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 13(Special Issue 6). <https://www.pnrjournal.com/index.php/home/article/view/2116>
2. Isakulova, B. K. (2024). Role of leadership style in teaching process. *GOLDEN BRAIN*, 2(1), 615–619. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/6060>
3. Isakulova, B. K. (2023). Teaching a foreign language through didactic games to preschoolers. *GOLDEN BRAIN*, 1(11), 234–239. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/3161>
4. Isakulova, B. K. (2023). The importance of teaching children English with early childhood with the help of game learning methods. *International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management*, 2(4), 352–360. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7813228>, <https://ijaretm.com/index.php/ij/article/view/339>
5. Isakulova, B. K. (2024). Didactic games as a means of learning preschool children learn English. *Zenodo*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10518781> <http://multidisciplinaryjournal.com/index.php/mm/article/view/104>
6. Nuriddinov Rasuljon Samidjon o'g'li. "Oliy o'quv yurti talabalarida o'quv motiv va motivatsiyalarini namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari", Volume-06. 2022-yil. 2-bet.
7. Sharafitdinov Abdulla. sharafitdinov, "Shaxs faoliyatida motivatsiyaning ilmiy-nazariy psixologik tahlili", Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti ilmiy-tadqiqotlar jurnali.2022-yil.54-bet
8. Tursunova Parizoda Jamshid qizi. "Oliy ta'lim talabalarining o'quv motivatsiyasini o'rganish", Ilm-fan va innovatsiya ilmiy-amaliy konferensiyasi.2009-yil.78-bet.

9. Tuxtayevich, K. I. ., Ahmatovna, P. S. ., Turgunbayevna, M. N., Rasulovna, R. M. ., Qizi, T. F. R. ., & Qizi, Y. N. A. . (2024). Different Approaches to Enhance Critical Thinking in Digital Education. *SPAST Reports, 1(7)*. <https://spast.org/ojspath/article/view/5086>

10. Urazbayeva Yulduz Abdullayevna. "Ta'lim jarayonida o'quv motivatsiyasi shakllanishining o'xiga xosligi, O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va 15-son ilmiy tadqiqotlar jurnali. 2023-yil. 132-bet.

11. Yuldashova , N. A. qizi, & Ziyadulloyeva , M. S. qizi. (2024). Essence of developing learners' communicative competence. *Golden Brain, 2(1)*, 572–575. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/6050>

